

тим, 70. Тематски су били: »локални, национални, верски, музички, спортски, шаливи, омладински, дечији, уметнички, информативни, просветитељски, природни«.

У дијелу текста који слиједи аутор говори о приликама у јеврејским срединама гдје су се јављале иницијативе за покретање листова. Тако су у Сарајеву, на примјер, излазили: Ја Алборада (1900—1901), Жидовска свијест (1919—1924), Јеврејска трибуна (1921), Нова жидовска свијест (1924—1928), Јеврејски живот (1924—1928), Јеврејски глас (1928—1941) и Џепни календар. На страницама ових листова, у висиности од њихове концепције, налазиле су мјеста вијести из земље и иностранства, прилози из књижевности, објављивани су и најављивани »састанци разних кружока, клубова, организација«.

Тек на крају дато је објашњење да је »вредност часописа« из збирке Јеврејског историјског музеја »процењивана... према културно-уметничком доприносу југословенском културном мозаику и по документарном материјалу о историји југословенских Јевреја који се може користити из одређеног листа«.

Слиједи закључак увода на енглеском језику и каталог листова пореданих абecedним редом по мјестима издавања. Уз називе листова наведени су неопходни подаци о учесталости и времену излажења, власништву, уредништву, штампарији, величини, тиражу, тренутној похрањености и оријентацији. Према евиденцији направљеној у Музеју, јеврејске новине и часописи штампани су у: Београду (15), Карловцу (1), Новом Бечеју (1), Новом Саду (13), Осиеку (6), Сарајеву (7), Скопју (1), Суботици (7), Вршцу (1), Загребу (17) и Земуну (1).

Војка Бесаровић

Веселин Ђуретић, НАРОДНА ВЛАСТ У БиХ 1941—1945. БЕОГРАД, Народна књига 1981, стр. 363

Књига Веселина Ђуретића, »Народна власт у Босни и Херцеговини 1941—1945« спада у ред првих комплетних студија из историје настанка, развоја и рада народне власти у току народноослободилачког рата. Нећемо погрешити ако кажемо да је ово једна од најзначајнијих тема и страница историје НОР-а и револуције у Југославији, јер је народна власт била један од најважнијих чинилаца организовања и вођења ослободилачке борбе и главни неимар друштвено-политичких промена на тлу Југославије у току другог светског рата.

Није на одмет да се подсетимо да је у време истраживања и писања рукописа ове књиге, која је стицајем низа околности чекала

неколико година у реду за објављивање, било мало значајнијих радова из ове тематике и да је аутор морао да чини пионирски подухват истражујући архивске фондове из темеља. У циљу утврђивања појединих чињеница и осветљавања значајнијих догађаја о којима је било мало сачуваних архивских извора и података, аутор је морао сам да прикупља казивања преживелих учесника НОР-а.

Др Ђуретић је веома пажљиво и савесно истражио сву сачувану архивску грађу у земљи, а исто тако и сву расположиву литературу. Највише података је прикупио у архивима у Сарајеву, Београду, Бањој Луци, Мостару, Тузли и Бихаћу. Сву прикупљену грађу, укључујући ту сећања и мемоаре преживелих учесника упоредно је проверавао и критички користио. Одређене чињенице утврђивао је и осветљавао користећи се подацима из више различитих извора. Резултат ових напора је ово значајно дело у коме је по први пут утврђен и осветљен читав низ података, датума и цифара које нам убедљиво причају о настанку развојку и успешном деловању мреже народноослободилачких одбора у Босни и Херцеговини у току НОР-а.

Приликом израде дела др Ђуретић је користио методу документоване тематско-хронолошке анализе, коју у одговарајућој сразмери прате синтезисована уобличавања и чврсто постављена закључивања која проистичу из суштинских размишљања о историјским токовима.

Периодизација и композиција су добро погођени и постављени према конкретним збивањима у Босни и Херцеговини у току рата.

У уводном, синтетички обрађеном поглављу (стр. 9—30), Ђуретић открива историјске неминовности и претпоставке босанскохерцеговачке државности и објашњава елементе психолошког и политичког оквира ослободилачке борбе у Босни и Херцеговини.

У другом делу текста (стр. 31—64) др Ђуретић обрађује процес настајања и деловања првих устанничких органа народне власти у Босни и Херцеговини, који су настали као насушна потреба народног устанка. Ђуретић открива њихово формално шаренило у појединим регионима Босне и њихов заједнички и недељив циљ и задатак изражен у заједничкој борби за ослобођење целе земље од свих окупатора, уз одговарајуће унутрашње промене.

У трећем делу књиге (стр. 65—132) аутор обрађује најзначајнији период развоја и изградње народноослободилачких одбора у Босни и Херцеговини у периоду интензивног организационог и идејнополитичког дозревања устанка и учвршћивања НОП-а у њој крајем 1941. и почетком 1942. године. Ђуретић, истовремено, открива утицаје директива органа и руководства НОП-а о организовању и учвршћивању нове народне власти, посебно Кардељевих чланака објављених у ужичкој »Борби« у октобру 1941. и Мошиних Фочанских прописа из фебруара 1942. године. Не заоставања ни улогу домаћих партијских кадрова у Босни и Херцеговини, истичући специфичности појединих ужих региона које су се манифестовале од ус-

танка и нашле свога одраза и у организовању органа нове народне власти.

У четвртом делу књиге (стр. 133—210) др Ђуретић обрађује консолидовање народне власти у револуционарно-демократском систему НОР-а од јесени 1942. до оснивања ЗАВНОБиХ-а у јесен 1943. Аутор у овој глави посебан акценат усмерава на обраду Септембарских прописа Врховног штаба НОВ и ПОЈ и на њихов допринос дограђивању органа народне власти у Босни и Херцеговини крајем 1942. године. Обрађен је, такођер, одјек Првог заседања АВНОЈ-а у Босни и Херцеговини, затим формирање обласних народноослободилачких одбора и ЗАВНОБиХ-а и њихов рад до краја 1943. године. Од посебног значаја је ауторов напор да по први пут целовитије пружи обраду рада илегалних органа народне власти на још неослобођеним и полуослобођеним подручјима, за које постоји веома скроман фонд сачуване архивске грађе.

У петом делу књиге (стр. 211—236) аутор даје осврт на плодну делатност органа народне власти у Босни и Херцеговини између Првог и Другог заседања ЗАВНОБиХ-а, посебно указујући на значај све шире и значајније активности НОО-а у области привредног живота, у култури и просвети.

У шестом делу (стр. 237—338) обрађена је делатност и прерастање НОО-а у органе државне управе у времену између Другог и Трећег заседања ЗАВНОБиХ-а (април 1944 — април 1945. године).

У седмом делу (стр. 339—343) обрађено је Треће заседање ЗАВНОБиХ-а крајем априла 1945, којим се завршава ратни период и почиње мирнодобско раздобље рада народне власти у БиХ.

На крају књиге аутор даје синтетички закључак у коме осветљава и објашњава основне карактеристике у целокупном развоју и деловању органа народне власти у Босни и Херцеговини у току НОР-а.

Текст је опремљен детаљним и методолошки добро датим научним апаратом. На крају су дати подаци о изворима и литератури и прегледи формирања НОО-а у Босни и Херцеговини по годинама.

Стил др Ђуретића је узоран, језик чист, изворан. Реченице су, иако почесто дуге, јасне и приступачне за читаоца.

Полазећи од свих истакнутих вредности, с правом можемо констатовати да књига др Ђуретића представља значајан допринос осветљавању једне од најзначајнијих страница НОР-а и револуције народа Југославије.

др Душан Лукач